# Oświadczenie złożone
# przez senatora Waldemara Witkowskiego
# w dniu 26 sierpnia 2024 r.

Oświadczenie skierowane do ministra spraw wewnętrznych i administracji Tomasza Siemoniaka

Zwracam się do ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie skutków tzw. ustaw dezubekizacyjnych, które znacząco obniżyły emerytury byłych funkcjonariuszy służb mundurowych, w tym także osób, które po 1989 r. w pełni oddały się służbie dla demokratycznej Polski. Wprowadzone przepisy, zarówno te z 2009 r., jak i te z 2016 r., miały na celu ukaranie osób odpowiedzialnych za działalność w aparacie bezpieczeństwa PRL, jednak w praktyce doprowadziły one do poważnych niesprawiedliwości wobec szerokiej grupy osób, których praca po przemianach ustrojowych nie budziła żadnych zastrzeżeń.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. (sygn. akt K 6/09), dotyczącym ustawy z 2009 r., potwierdził, że obniżenie emerytur na podstawie tej ustawy było zgodne z Konstytucją RP, zaznaczając jednocześnie, że jej celem było „przywrócenie sprawiedliwości społecznej". Niemniej jednak w praktyce wielu funkcjonariuszy, którzy przeszli pozytywnie proces weryfikacji i kontynuowali służbę w III RP, zostało potraktowanych w sposób nieproporcjonalny do ich rzeczywistej działalności w okresie PRL. Ustawa z 2016 r. poszła jeszcze dalej, obniżając emerytury do poziomu, który w wielu przypadkach jest skrajnie niesprawiedliwy, co budzi poważne wątpliwości.

Obniżenie świadczeń emerytalnych często odbywa się bez uwzględnienia rzeczywistego wkładu poszczególnych funkcjonariuszy w budowę demokratycznego państwa po 1989 r. Dotknęło to osoby, które przez dziesięciolecia służyły państwu polskiemu, a ich działalność w PRL była marginalna lub miała niewielki związek z represyjnym charakterem służb bezpieczeństwa tamtego okresu. Zastosowana w tych ustawach zasada zbiorowej odpowiedzialności narusza fundamentalne zasady sprawiedliwości społecznej oraz zaufania obywateli do państwa.

Dodatkowo warto zauważyć, że wiele osób objętych tymi przepisami, mimo pozytywnego przejścia procesu weryfikacji, zostało potraktowanych w sposób rażąco niesprawiedliwy. Ustawy dezubekizacyjne nie uwzględniały stopnia zaangażowania i rodzaju służby poszczególnych funkcjonariuszy w okresie PRL. Osoby, które w okresie PRL pełniły funkcje o charakterze administracyjnym, logistycznym czy technicznym, a które po 1989 r. wykonywały swoje obowiązki bez zarzutu, zostały potraktowane w sposób nieproporcjonalny do ich rzeczywistej roli.

Wielu emerytów, mimo długotrwałych starań, nie było w stanie uzyskać sprawiedliwego rozstrzygnięcia w procedurach administracyjnych czy sądowych, co prowadziło do poczucia beznadziei i braku zaufania do systemu prawnego. Przepisy te, zamiast wprowadzać sprawiedliwość, w wielu przypadkach spowodowały dodatkowe krzywdy i pogłębiły poczucie nierówności wśród osób, które przez wiele lat służyły państwu polskiemu.

Warto także podkreślić, że wyroki sądowe w Polsce potwierdziły, iż decyzje administracyjne obniżające emerytury na podstawie tych ustaw były często niezgodne z prawem. Liczne przypadki uzyskania przywrócenia świadczeń emerytalnych po długotrwałych bataliach sądowych dowodzą, że środki zastosowane w tych ustawach były częstokroć nadmierne i nieuzasadnione. Wyrównania emerytalne, które obecnie wypłaca się na mocy wyroków sądowych, są obciążone wysokimi składkami zdrowotnymi i podatkami, przez co wielu emerytów otrzymuje znacznie mniej, niż im się należy. To kolejny dowód na to, że państwo nie spełnia swojej podstawowej funkcji, jaką jest ochrona praw nabytych obywateli.

W związku z tym zwracam się do pana ministra z prośbą o podjęcie działań mających na celu naprawienie tych krzywd. Konieczne jest ponowne rozważenie zasadności wskazanych ustaw, zwłaszcza w kontekście licznych wyroków sądowych potwierdzających ich niesprawiedliwość. Niezbędne jest także przeprowadzenie zmian legislacyjnych, które umożliwią uczciwe i sprawiedliwe traktowanie osób dotkniętych tymi przepisami. Państwo polskie musi dążyć do przywrócenia zaufania obywateli do władzy. Musi zagwarantować, że prawo będzie stosowane w sposób sprawiedliwy i proporcjonalny.

Jednocześnie przypominam, że w grudniu 2022 r. w Senacie pan minister w imieniu Platformy Obywatelskiej i ja w imieniu Unii Pracy składaliśmy deklarację w sprawie przywrócenia emerytur mundurowych.

Waldemar Witkowski
senator RP